D. O. M.

QUÆSTIO MEDICA

CARDINALITIIS DISPUTATIONIBUS, manè diſcutienda, in Scholis Medicorum, die Jovis vigeſimo-tertio menſis Martii, anno Domini M. DCC. XLVII.

M. ANTONIO DE JUSSIEU, in ſupremo de re diplomaticâ Miniſtrorum Cœtu, à Conſiliis & à Secretis Regiis, Regiæ Scientiarum Academiæ, Regiarumque Societatum Londinenſis & Berolinenſis Socio, Botanices in Horto Regio Profeſſore ac Demonſtratore, Doctore Medico, Præſide.

An omne eſculentum vegetabile culturâ Salubrius?

I.

EGETABILIUM cohors, quam in claſſes, genera, ſpecies, & varietates diſtinguimus, ad quadruplicem uſum tota refertur: naſcuntur alia ad cibos, & vocantur eſculenta; alia medicaminibus dicantur; apta ſunt artibus plurima; cætera, quorum dotes ignotæ ſunt, experientiæ ſubjiciantur, & oculorum recreationi. Quæ cibo, ut ea quæ ſunt remediis propria, Medicum pariter ſpectant, cùm ſani in homine ſtatûs conſervator, ſicut ægri reparator exiſtat. Quanto igitur ſtudio medicaminum examini incumbit, tanto ad eduliorum vegetabilium delectus attendat, neceſſe eſt. Quo pacto autem ſaniora indicabit, niſi ſingulas illorum culturæ artes theoricè ſaltem noverit? Si agricolæ laborum ignarus neſciat



Quid faciat lætas ſegetes, quo ſidere terram
Vertere conveniat? Virg. Georg.

Et quid quæque ferat regio, & quid quæque recuſet?
Quâ mercede domandus ager?
Et quid molitur aratro?

Si, cur in novalibus Rapa, Napus, Linum, Fagopyrum ferantur, ignoret; nec teneat fieri, *ne ſegnes jaceant terræ*, ut *mutatis requieſcant fœtibus arva*, & ut terra ſeminibus levioribus minùs exhauſta, uberiori & pinguiori graviorum proventui ſit deinceps aptior. Itaque

Si nos digna manet divini gloria ruris, Virg. Georg.

Medicum ſapientem noſſe juvat, quid aër, quid imbres, quid terrarum delectus, quid irrigationes, quid foſſiones, quid ſtercorationes ad cujuſcumque oleris ſalubritatem operantur, ſcire etiam nulli magis convenit,

Quot arboribus . . . Virg. Georg.
Natura modos primùm dedit . . .
Quibus . . . . genus omne
Sylvarum fruticumque viret . . . .

Quâ Hortulanus arte Ceraſa, Prunos, Amygdalum, Perſicas, Mala, Pyros,

A

Castaneas, Aurantia, Limones, Citreum, cæterasque sativas arbores multiplicet; quid eis conferat

Georg. *. . . Modus inserere, atque oculos imponere simplex,*
. . . . . Et quas ipse vias sibi repperit usus;

Quid fructibus aprica, quid solaris arborum expositio afferat: quot variæ ad uvarum excellentiam in vitibus cautiones & operæ requirantur.

I I.

PRIMÆVOS inter homines fuerunt alii urbium, alii ruris incolæ; illi artibus & litteris, hi agrorum culturæ operam omnem navarunt: ex istis felicior qui *audacibus cœptis*

Georg. *Glandem pingui mutavit aristâ.*

Non in solâ animantium ad victum vestitumque necessariorum, sed & in esculentorum vegetabilium educatione rusticam stetisse vitam arbitrati sunt. Nascentes sub sole suo plantas in sylvis, in montibus, in pratis, secùs rivos, in paludibus, hortenses fecere: conquisitas mutuo vicinorum commercio, & allatas è longinquo exoticas sibi familiares reddidere, suisque indigenis addidere. Sibi curâ multiplici natas suis & urbanorum civium mensis apposuere, ac eas singulis anni tempestatibus novis ferculis & dapibus ambitiosè decorarunt. His Antiquorum & recentibus Modernorum artibus pastoris suum pecus pinguioribus pabulis pascentis vices agunt Agricola, Olitor, Hortulanus & Vinitor, quibus diceres.

Georg. *Domitum cultoribus orbem.*

Non infelix eis modò fimorum, modò stercorationis, interdum marnæ usus, ut promptiùs æstuet ager opimus; non minùs fausta sabuli mixtio, ut lævius fiat solum; irrigationes frequentes prosunt ut humescat arvum; terræ fossio, ut aeris virtute ac imbribus ex omni parte subigatur, & ut semina, sic fructus, sic olerum multiplex genus, sic legumina varia

Georg. *Indè occultas vires, & pabula terræ*
Pinguia concipiant.

His saginata pabulis salubriora & magis grata fiunt; his pabulis pravi olerum quorumdam affectus tolluntur; insipida saporem non injucundum contrahunt; plurium amarities, aliorum aciditas, & nonnullorum odor, sanitati quasi noxius, in dulcedinem & salubritatem immutantur; sicque feliciter

Georg. *Degenerant succos oblita priores.*

Sic nativa sylvestrium frugum indoles corrigitur, & majori feliciorique nutrimento educatæ, comestæ sanitati favent.

I I I.

INNUMERA esculentorum vegetabilium genera, differentiæ plures:

Georg. *Sed neque, quam multæ species, nec nomina quæ sint*
Est numerus; neque enim numero comprendere refert.

Alia enim sani corporis nutriendi quotidiano usu omnibus notissima; alia ægris propria; alia urbanis, alia rusticis feliciora; alia quæ præparatione nonnullâ ad escam salubrem egent; quamplurima seminibus multiplicanda & renovanda quotannis; quædam indigena culturæ soli suam debent salubritatem; nonnulla acri & aromatico sapore suo condimentum minus sapidis præstant; tarda quædam arte variâ redduntur præcocia; singulæ anni tempestates sua sibi vindicant co-

medenda, ſuas ritè peragendis corporis humani functionibus virtutes cultura quibuſcumque præbet. Rem probant cultas inter radices noſtras rurales & indigenas, *Paſtinaca ſylveſtris*, *Daucus vulgaris* ex agreſtibus & tenuioribus craſſiores & magis ſuaves factæ; *Scorzonera latifolia*, & *Tragopogon porrifolium*, ex craſſioribus tenuiores & guſtu magis gratæ redditæ: inter plantas foliis ſingulares *Apium paluſtre* ex acriori dulce & eſculentum redditum, ac dein alio nomine, *Celeri* nempè, nuncupatum: ſic *Acetoſa pratenſis* longa dicta, *montana maxima* lata vocata, & *Luſitanica viminea* rotunda nuncupata, *Coronopus vulgaris* ex culturâ hortenſis, *Valerianella campeſtris* edulis facta. Quid de *Cinarâ Bœticâ* in obſoniis tam frequenti & tam lautâ, in agro Laudunenſi monſtroſâ redditâ; nec non de *Braſſicâ proceriori* in maritimis noſtris naſcenti, apud Turonenſes cultâ, & ita eſculentâ, ut inter ferculorum delicias toto anno reponatur: *Pimpinella vulgaris*, *Cichorium ſylveſtre*, *Sedum teretifolium* inter refrigerantes plantas recenſita, in hortenſes & edules converſa; inter ſemina appetitum excitantia *Sinapi*; è fructibus tot Pyrorum, Malorum ſpecies ad palati delectationem ex inſitis arboribus natæ; tam gratæ baccæ ad ſitim ſedandam, ut *Groſſularia*, *Berberis*, *Ceraſa*, *Rubus*, & *Uvæ* ex labruſcis ortæ; alias inter plantas integræ quædam ad eſcam ſalubres ut *Salicornia*, *Portulaca*, *Crithmum*, *Fœniculum*, & ipſummet *Naſturtium aquaticum* ſecus rivulos prope Rothomagum culturâ redditum palato gratiſſimum, & formâ ſuâ ita parvum ut pro ſpecie novâ haberetur, ibique *Cailli* dictum; è quibus ſingulis vegetabilibus ſativis aliis, aliis domeſticis, ſunt quæ magis nutriunt, ſunt quæ ſalivæ mixta maſticationem juvant; alia quæ ſtomachali ſucco juncta digeſtioni favent, alia chylo puriori conficiendo inſerviunt.

I V.

QUANTUM valeant ad plantarum edulium ſalubritatem variæ eas excolendi artes quis adhuc dubitet? Simile tamen ex animalium educatione exemplum deducere non abs re erit: hæc inter & illas conſtans analogia confirmat, non impar & generationis & vitæ nutritioniſque principium.

Qui cultus habendo Georg.

ſit pecori pinguiori, ſimilis comparando olere exquiſitiori ſupponatur; ſicut armenta & nata in ſylvis animalia fiunt educatione menſis aptiora, ſalubrioraque, ſic gratior oleribus, Cichoriis, Braſſicis, Porris, Cœpiſque inditus ſapor vigili olitorum curâ. Sicut ex negato in animalibus ſucci nervei ad organa generationis appulſu partes cæteræ fiunt ampliores pinguioreſque, quod ex bobus, capris, vervecibuſque patet, ad eſcam aptioribus tauris, hircis & arietibus; & inter volatilia ex caponibus anteponendis gallis gallinaceis: non aliter abſciſsâ ex arboribus ramorum exuberanti copiâ fructus eduntur craſſiores & magis eſculenti; ſic in cerealibus dempto ampliori foliorum numero, culmorum & feminum vires & virtutes augentur; ſic radices, ſic folia olerum vulgarium retardato caulium ac florum proventu augentur & magis dulceſcunt. Ut ex quadrupedum carnibus, ſuillas non niſi ſaginatas coqui eligunt; ut ex volatilibus, incluſas in columbariis turtures vagantibus columbis anteponunt; ut ex aquatilibus, piſces in vivariis educatos, fluviatilibus; ut cancros & aſtacos fluviatiles, iis qui in fontibus vivunt; ut oſtrea ſepto collecta & ſaginata piſcario, iis qui inter Fucos & Madreporas creſcunt præcellere agnoſcunt; ſic in areis poſitas & supernę ligatas lactucas, intyboſque ſponte naſcentibus præferri vulgare eſt; ſic vitreis cooperti campanis melones cucumereſque fiunt præcoces & meliores: ſic Ananas cœteræque plantæ Indicæ hypocauſtorum ope ſaporem patrio ſimilem acquirunt: omnibus eſt labor impendendus. Sicut denique dùm pecus

Luxuriem ſegetum tenerâ depaſcit in herbâ Georg.

pinguedine, lymphâ & carnibus augetur, ſic vegetabilia fimis, irrigatione, ac variis pabulis educata opimis craſſiora & eſculenta magis redduntur. Eorum uſtione quod avolat pars eſt maxima; reſiduum ſive cineres, quorum pondus totiùs ſolidi vix centeſimum æquat, minimum eſt; pars germini propria vel pro nihilo habenda, vel infinitè minima cenſenda. Neve quidquam animalium cum plantarum analogiæ deſit, ſi ex illis non educata ſapiunt magis nonnulla, ut Apri, Cuniculi, Perdices, agreſtibus quoque quibuſdam plantis, ut Fragis, nullam ea culturam poſcere concedatur, niſi iis locis ubi deficiunt.

V.

QUERENTUR forsàn nonnulli naturæ vindices, eam mutatis vegetabilium ſpeciebus alterari; quin artem geoponicam potiùs extollant, quæ his tantùm ſalubres ſaporum varietates addendo naturam ditat? Imò natas ex productis à cultarum ſeminibus ſpecies incultis omninò ſimiles ſæpiùs agnoſcent, V. G. ex Aurantiis, Citreis, Limonibus, Pyris, Malis, Prunis, ac Vite: Ne-vè addictis ſolo naturali virtutibus ſpecies has privari objiciant, ubi à vitæ & generationis ſimili principio, organiſque animalium non abſimilibus virtutes illas oriri noverint. Sicut enim in volatilibus & quadrupedibus pabulo vario ſaginatis, diverſus ineſt ſapor, ità in vegetabilibus fimi ac culturæ diverſitas diverſum reddit eorum odorem & ſaporem. Sicut animalia pinguiora facta minùs facilè generant, ſic valdè auctâ Aurantiorum, Malorum, Pyrorum & Perſicorum carne ſemina eorum fiunt caſſa plerumque; ſic dum læſæ ab inſectorum punctionibus Ficus, aliique fructus citiùs matureſcunt, fiuntque ſuaviores, tunc propagationi minùs apta redduntur eorum ſemina. Dubia jam non ſit plantarum cum animalibus analogia, trachæis, pulmonum organo, parenchymatis & fibris, carne oſſibuſque paribus, medullarique ſubſtantiâ cor, cerebrum & præcipua animantium organa referente: humidum radices velut ora exſugere, viciniſque partibus nutriendis communicare jam compertum eſt, dum ex foliis hauſta aeris, roris & pluviarum humiditas ad corticem, & ex cortice ad interiorem ſubſtantiam tranſvehitur, ubi mixta cum radicum ſucco, motum ipſi ſuſcitat, quo promovetur inſenſilis perſpiratio: par in ſerpentibus, inſectis & cochleis terreſtribus ac in arboribus per hyemem inedia abſque vitæ diſcrimine; par & in plantis ac in animalibus ſexûs gemini hìc addenda obſervatio maſculinum præſertim indicans, quâ cujuſcumque grani fœcundi pulveris è florum ſtaminibus emiſſi vis elaſtica deprehenditur ſimilis illi corpuſculorum ſeu organorum ſpiralium nuper detectorum in Sepiæ ſpermate. Quid denique exilibus Polypis fluviatilibus licèt diviſis in partes plures, in totidem & paria inſecta renaſcentibus, magis ſimile, quàm ab exciſis arborum & arbuſtorum ramis plantatis vel inſitis, integræ melioreſque ſæpiùs reproductæ arbores: quis deinceps recenſitas tot artes ad vegetabilium hominis nutritioni dicatorum ſalubritatem neceſſarias neget? Quis Medico earum ignaro ignoſcet, eumque damnorum ab incauto incultarum plantarum eſu ortorum inſontem arbitretur?

Ergò omne eſculentum vegetabile culturâ Salubrius.

Proponebat Pariſiis STEPHANUS-LUDOVICUS GEOFFROY, Pariſinus, Saluberrimæ Facultatis Medicinæ Pariſienſis Baccalaureus, A. R. S. H. 1747, à ſextâ ad meridiem.

Typis QUILLAU, Univerſitatis & Facultatis Medicinæ Typographi, 1747.